

Оксана Михайлова
(Житомир. Україна)

Гене́за становлення та компоненти моделі соціокультурного виховання майбутніх учителів

У статті поданоголовні компоненти моделісоціокультурного виховання майбутніх учителів у процесі вивчення гуманітарних дисциплін, доводиться правомірність їх виокремлення. Доведена модель соціокультурного виховання майбутніх учителів. Описані умови та фактори її реалізації. Виділені рівні та особливості соціокультурної вихованості майбутніх учителів.

Ключові слова: соціокультурне виховання, соціокультурна вихованість, гуманітарні дисципліни, майбутні вчителі.

Актуальність цієї статті зумовлена реформуванням національної системи освіти в контексті економічного, соціального, інтелектуального, духовного та культурного розвитку суспільства зумовлює необхідність підготовки нової генерації фахівців, здатних до осмислення педагогічних реалій виховання, реалізації соціально-культурного досвіду минулого, ефективної життєдіяльності в умовах полікультурного освітнього середовища. Ця ідея знайшла своє відображення у сучасних матеріалах Ради Європи, які визначають гуманітарну політику в Європі на сучасному етапі у контексті країнознавчих реалій та соціокультурних аспектів (Закони України „Про освіту”, „Про вищу освіту”, „Національна доктрина розвитку освіти України у ХХІ столітті”).

Проблемам виховання в процесі навчання у системі вищої освіти приділено певну увагу в працях І.Д. Бе́ха, Г.П. Васи́новича, О.А. Дубасе́нюк, І.А. Зязю́на, В.Г. Кре́меня, О.Я. Савче́нко, О.В. Сухомли́нської, С.О. Сисоє́вої, В.Г. Скотного, Н.В. Скотної та ін.

У педагогічній та методичній літературі проблему навчання у соціокультурному просторі розглядають Н.Ф. Бори́ско, Т.Г. Грушеві́цька, Н.Б. Ішханя́н, О.О. Мироло́бов, Ю.І. Пассо́в, В.Д. Попо́в, В.Г. Редько́, В.В. Сафо́нова, КлерКра́мш, Роберт Ладо́.

Проблеми соціокультурного виховання (СКВ) досліджуються у працях П.В. Бе́ха, М.М. Бори́тка, М.Б. Боро́дька, О.І. Вишне́вського, Л.Я. Касю́ка, О.В. Кири́чука. Дослідження процесу соціокультурного виховання представлене

у наукових дослідженнях у таких аспектах: виховання засобами іноземної мови (О.І. Вишневський, І.Л. Бім, Н.Ф. Бориско, Ю.І. Пассов, В.В. Раєвський, Є.П. Шубін); трудового, естетичного, морального виховання (М.Б. Бородько, Н.А. Молодіченко, В.О. Сухомлинський, Г.І. Щукіна); інтернаціонального і патріотичного виховання (Р.І. Антонюк, Г.Г. Ващенко).

Аналіз спеціальної літератури показав, щоважливе значення СКВ майбутніх учителів – досягнення достатнього рівня соціокультурної вихованості, що передбачає засвоєння соціокультурних (СК) знань, формування вмінь та особистісних якостей, необхідних для полікультурного діалогу в ситуації толерантного комунікативного середовища.

Окреслення невирішених питань, порушених у статті. Аналіз науково-методичної літератури, вивчення досвіду роботи вищої школи та авторський досвід СКВ майбутніх учителів засвідчили наявність низки суперечностей, що потребують розв'язання, а саме: між державними вимогами до загальнокультурного рівня майбутніх учителів та реальним станом їх підготовки; між необхідністю формування СК та соціально вихованої особистості і недостатнім виховним потенціалом вищого навчального закладу; між потребою досконалого володіння СК знаннями та вміннями і недостатньою сформованістю у майбутніх учителів навичок їх застосування у професійній діяльності.

Отже, пропонуємо проаналізувати генезу становлення та компоненти моделі СКВ майбутніх учителів.

Виклад основного матеріалу. Теоретична розробка моделі СКВ передбачає, насамперед, визначення *принципів СКВ* майбутніх учителів у процесі вивчення гуманітарних дисциплін. Уважне вивчення психолого-педагогічної літератури з означеної проблеми дозволяє виокреслити провідні ідеї, які визначають сутність СКВ студентів вищих педагогічних навчальних закладів: *гуманізації* (передбачає повагу і прийняття унікальної особистості студента, створення умов для творчого розвитку і самореалізації майбутнього вчителя, створення ситуації вибору найбільш ефективних способів навчання,

виховання і самовдосконалення), *об'єктивності*(вимагає застосування методів і прийомів, які дозволяють отримати найбільш достовірні дані про педагогічне явище, яке досліджується), *дидактичної культуровідповідності* (передбачає відбір СК матеріалу, методів, засобів, прийомів СКВ у спільній діяльності з викладачем, яка цілеспрямовано орієнтована на СК збагачення світосприйняття майбутніх учителів, їх підготовку до міжкультурної комунікації), *діалогу культур* (передбачає не тільки контрастивно-зіставлене співвивчення культур, але й побудову педагогічних умов для підготовки майбутніх учителів до виконання ролі суб'єкта діалогу культур або культурного посередника в ситуаціях міжкультурної комунікації), *реалізації потенціалу особистості в колективі*(зумовлює провідну роль навчальної групи – колективу, перебування в якому є умовою розвитку особистості, засобом активізації її психічної діяльності), *позитивної емоційної забарвленості*(відображає положення загальної психології про те, що емоційний фактор лежить в основі довгострокової пам'яті та розвитку мовленнєво-мисленнєвої діяльності).

Так у процесі вивчення іноземних мов (ІМ) згідно з цим принципом при відборі студентами матеріалів іншомовної культури, способів її інтерпретації послідовно буде:

а) визначатися ціннісний смисл та культурологічна значущість матеріалів, з метою формування власних уявлень про історію і культуру народів, мова яких вивчається, варіативності їх стилів життя і культурозбагачених взаємовпливів;

б) уточнюватися, якою мірою цей матеріал може бути стимулом для СКВ учнів;

в) у СК матеріалі усуватимуться викривлені факти про країни і народи, мова яких вивчається, про суспільство і можливості маніпулювати культурними уявленнями студентів. Увага акцентуватиметься на більш вагомих перевагах іншомовної культури, що має позитивну виховну та освітньо-ціннісну значущість.

У визначенні етапів СКВ майбутніх учителів у процесі вивчення гуманітарних дисциплін будемо послуговуватися положенням О.Н. Леонтьєва про те, що розвиток усіх психічних якостей людини проходить ряд поступових

етапів [11], а також принципом поступовості фаз соціокультурної адаптації особистості [4].

У теоретико-абстрактному плані визначимо етапи СКВ студентів педагогічних ВНЗ, які є основою для професійного становлення особистості майбутнього фахівця. Це *теоретико-ознайомлюваний, самотійно-пошуковий та індивідуально-творчий етапи*. Сутність кожного з етапів будемо розглядати крізь призму практичної орієнтації СКВ, що закладена в багатоаспектному змісті мети професійної підготовки вчителя-гуманітарія та передбачає наявність *навчального*(передбачає задоволення інтересу майбутнього вчителя до своєї професії; необхідність і можливість спільних дій щодо формування СКВ; обговорення впливу об'єктів дійсності на студентів у процесі засвоєння надбань власної культури і пізнанні чужої), *пізнавального*(передбачає набуття студентами професійно значущих знань, задоволення своїх власних професійних та СК інтересів, оволодіння формами, методами навчання та виховання), *розвивального*(передбачає вивчення психолого-фізіологічних особливостей учнів, розвиток мисленнєвих операцій) та *виховного*(засіб міжкультурної толерантності та патріотизм) *аспектів*.

Робота з автентичними джерелами вимагає від майбутнього вчителя підготовки до здійснення трудового виховання, в процесі якого формуються вміння й навички та прийоми інтелектуальної праці, необхідні для пошуку певної СК інформації, певних невідомих СК явищ, знаходження ілюстративного матеріалу до наявних СК фактів, виконання усних і письмових СК завдань.

СКВ орієнтує студента ВНЗ на формування вмінь реалізувати естетичне виховання: пізнаючи культуру будь-якої країни через музику, літературу, історію, образотворче мистецтво і порівнюючи її з культурою рідної країни (або інших країн), виховуються естетичні смаки, прийняття чи неприйняття тієї чи іншої течії в мистецтві, вироблення свого особистого ставлення до почутого. На основі вищевикладеного, визначимо сутність кожного етапу в контексті впливу СКВ на формування професійно значущої системи ЗУНів та якостей особистості майбутнього вчителя в процесі вивчення гуманітарних дисциплін.

Розглянемо зміст моделі СКВ майбутніх педагогів відповідно до розроблених етапів СКВ майбутніх учителів у процесі вивчення гуманітарних дисциплін.

Теоретико-ознайомлюваний етап – передбачає осмислення загальнокультурних, філософських та педагогічних явищ, а також явищ рідної мови з метою визначення їх суті, теоретичного аналізу, місця, часу, за яких умов відбувся той чи інший факт; випадковий він чи віддзеркалює тенденцію розвитку педагогічного явища; які причини його виникнення.

На цьому етапі СКВ вивчення гуманітарних дисциплін дозволяє глибше оволодіти теоретичними знаннями про закономірності розвитку, навчання і виховання, розібратися в суті, принципах, змісті, формах і методах організації навчально-виховного процесу; оволодіти професійно-педагогічними вміннями, необхідними для зростання педагогічної майстерності.

Особливої значущості у цей період набуває організація навчальної діяльності студентів. Згідно з теоріями А.Н. Леонтьєва, П.Я. Гальперіна та ін., знання, які підлягають засвоєнню, не можуть бути передані у готовому вигляді, шляхом звичайного повідомлення чи показу. СК знання можуть бути засвоєні лише унаслідок певної діяльності особистості, тобто у результаті виконання певної системи дій [1, 11].

У цьому контексті заслуговують на увагу розроблені у світовій науці форми та методи СКВ у процесі викладання ІМ. Одна з найперших спеціалізованих форм, так звана „капсула культури” (culturecapsule), розроблена Х. Тейлером і Д. Соренсом, – міні-лекція, на якій йдеться про один аспект тотожності або відмінності між рідною та іншомовною культурою. Порівняльний аналіз здійснюється безпосередньо викладачем, а від студентів вимагається розуміння характерних особливостей елементів культур, що розглядаються, і, можливо, відповіді на поставлені викладачем запитання. Застосування такої форми роботи сприяє розкриттю соціального змісту навчального аспекту СКВ і виражається у задоволенні інтересу майбутнього вчителя щодо соціальнокультурних надбань різних країн та народів.

З цією ж метою на даному етапі доцільно використовувати методи *декодування* символів, театральних і кіноафіш, карт місцевості з метою виконання пошукових дій та обговорення дискусійних проблем для здійснення творчої дії, що задовольняє пізнавальний аспект практичної орієнтації виховання.

Включення студентів у аналітичну діяльність з елементами порівняння практикується у формі „*аналізу міжкультурного спілкування*”. Під час цього аналізу здійснюється короткий опис ситуації конфлікту та проблеми, що зумовлена непорозумінням між комунікантами, які належать до різних культур. Інформація містить опис місця дії, національності, суперечностей та, можливо, емоційного стану людей, що спілкуються. Пояснення причини інциденту відсутнє, тому задача студентів – виявити і пояснити передумови виникнення конфлікту. Даний прийом дозволяє впевнитись, що наша власна реакція на чужу поведінку та його інтерпретація визначається специфікою національної приналежності, усвідомленням необхідності пошуків об’єктивних та суб’єктивних причин поведінки комунікантів, урахування їх культурного коріння, визначення перспектив подальшої комунікації на взаємовигідних, толерантних, коректних умовах.

Таким чином, реалізується розвивальний аспект мети СКВ, який пов’язаний з вивченням психолого-фізіологічних ментальних особливостей комунікаторів, розвитку мисленнєвих операцій (аналіз, синтез, порівняння тощо). Теоретико-ознайомлюваний етап передбачає виконання міні-дослідження у зв’язку з запропонованою ситуацією або проблемою. Студенти знайомляться з різними способами візуальної презентації СК інформації, узагальнення різних аспектів життєдіяльності англомовних країн, відбувається формування інтегративних комунікативних умінь декодувати зображально-схематичну культурну інформацію та інтерпретувати їх СК або культурознавчий аспект [6, 7].

Створення системи СК знань майбутніх учителів у процесі вивчення гуманітарних наук відбувається на *самостійно-пошуковому етапі*, який

забезпечує формування у студентів умінь: самостійної роботи над актуальними проблемами навчання і виховання; застосування теоретичних знань у навчально-виховній практиці. Студенти самостійно працюють над проблемними темами, які потребують відтворення певних положень теорії, обґрунтування вибору конкретних шляхів розв'язання тієї чи іншої проблеми, визначення методів у процесі створення системи роботи, аналізу досягнутих результатів. Викладач лише визначає конкретні завдання, а студенти окреслюють систему практичних заходів для вирішення поставлених завдань.

Доречним вважаємо використання методу „культурна адаптація” (cultureassimilator), який головним чином застосовується у самостійній роботі студентів. Після опису інциденту міжкультурного спілкування слідують можливі причини непорозуміння. Обравши доцільне пояснення, студент переходить до читання коментарів, де у випадку правильного вибору, дається опис цієї причини, а у випадку неправильного – пояснення, чому відповідь неправильна. Після цього студент повертається до першочергового завдання вибору. Даний прийом є достатньо ефективним у реалізації навчального та пізнавального аспектів мети професійної підготовки вчителя, оскільки направлений на здобуття професійно значущих знань та задоволення пізнавальних інтересів. Подібним до „культурної адаптації” є застосування методу „міні-драма про культуру”. До уваги студентів пропонується розгляд конфліктної ситуації міжкультурного спілкування. Майбутні вчителі повинні вирішити суперечливу комунікативну ситуацію, спираючись на знання системи цінностей, світорозуміння, моделей поведінки іншомовної культури, що, беззаперечно, має виховний вплив на створення системи особистісних цінностей за засадах гуманізму та толерантності.

Високий потенціал для розвитку вмінь аналізу і порівняння СК явищ має „ділова гра”, проведення якої сприяє розвитку емпатії стосовно представників іншомовної культури (за Д. МакКеффері) на основі виокремлення та порівняння, аналізу соціокультурних явищ, що можна визначити як

самостійний чинник СКВ майбутніх учителів у процесі вивчення гуманітарних дисциплін.

Вважаємо, що СКВ передбачає творче ставлення викладача до глибокого засвоєння знань майбутніми учителями. Їх творча активність зумовлює постійний пошук нових рішень педагогічних завдань, упевненість у необхідності організації розвитку мисленнєвих операцій студентів. На нашу думку, для викладачів гуманітарних дисциплін характерна розвинена творча уява, вони оперують образним мисленням, що сприяє розвитку емоційної сфери студентів. Цей факт, безперечно, впливає на методику організації та проведення занять з предметів гуманітарного циклу, де відкриваються можливості для прояву творчого потенціалу, своєрідності й оригінальності індивідуальної особистості майбутнього вчителя. Різноманітність занять зумовлюється їх практично-професійною орієнтацією і передбачає вибір, наприклад, таких форм, як *круглий стіл, дискусії* тощо.

Лекція чи практичне заняття-дискусія мають на меті не тільки формування дискусивних умінь студентів, але й формування культури спілкування, здібностей використання вербальних та невербальних засобів, які притаманні представникам різних культур.

Важливого значення у процесі СКВ на даному етапі набуває метод *проектування*, спрямований на формування *адаптивних умінь* майбутніх учителів: вибрати цікавий для певної вікової групи СК матеріал; адаптувати його до рівня соціокультурної підготовки учнів. Це передбачає визначення значущості СК педагогічної проблеми, виконання завдань, які потребують творчого пошуку. Практична, теоретична, пізнавальна значущість результатів методу проектування визначається у процесі спільного виготовлення колажів, постерів, відеофільмів, доповідей, самостійної пошукової роботи; оформлення кінцевих результатів, підведення підсумків тощо.

На *самостійно-пошуковому* етапі особливо ефективними є завдання *пошукового-ігрового, пошукового-пізнавального та пошуково-творчого характеру*, які стимулюють самостійне творче мислення, мовленнєву

активність, сприяють розвитку інтелектуальних здібностей майбутніх педагогів [7].

Пошукового-ігрові завдання сприяють активізації розумової діяльності студентів, удосконаленню розумових операцій (порівняння, синтез, аналіз, абстрагування, узагальнення, систематизація) під час зіставлення різних культур у різноманітних видах ділових ігор, реалізуються на основі автентичних матеріалів вербального, вербально-зображувального характеру. Ігровий компонент передбачає виконання розвивальних дій, а саме: здогадки, порівняння, спостереження, концентрації уваги, розвитку уяви тощо [8].

Погоджуємося з думкою В.О. Калініна, що на даному етапі доцільно використовувати пошуково-ігрові завдання в контексті розгляду статей, СК тестів, СК коментарю, уривків художніх творів або діалогічних тестів тощо. Студенти опрацьовують їх зміст та виконують завдання на здогадку з опорою на власний мовленнєвий досвід та фонові країнознавчі знання [6].

Пошуково-пізнавальні завдання передбачають виконання індивідуальних або парних пошукових і пізнавальних навчальних дій на основі узагальнення й обговорення всією групою. Пошуковий компонент містить проблему або нестандартну ситуацію, навколо якої відбувається пошукова дія. Пізнавальна орієнтація завдання вимагає від студента виконання пізнавальної дії, спрямованої на розширення загального і лінгвокраїнознавчого світогляду студента. У таких умовах відбувається: засвоєння СК знань на основі текстів історичного, географічного, суспільного і культурного характеру про життя англomовних країн [6, 5]; формування у студента вміння систематизувати й узагальнювати інформацію, аналізувати і класифікувати різні явища та факти, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки [6, 3].

Метою *пошуково-творчих завдань* є формування у майбутнього вчителя професійно спрямованих СК умінь знаходити СК компонент навчального матеріалу і на його основі розвивати творчий потенціал студентів через рольову гру, дискусію, проектну роботу. Такі завдання стимулюють комунікативно-пізнавальну діяльність майбутніх учителів, сприяють розвитку відносин

співробітництва між групами студентів, забезпечують самостійне поглиблення знань й умінь [8, 9]. Це уможлиблює реалізацію здатності комунікантів вести розгорнуту дискусію щодо ролі історичних подій або осіб у міждисциплінарних знань, власного досвіду, СК пошуку.

Індивідуально-творчий етап – є завершальним у процесі оволодіння загально-професійними СК вміннями. Чітка диференціація засобів і методів впливу відповідно індивідуальних особливостей кожного конкретного студента є суттю індивідуально-творчого етапу, на якому реалізуються принципи гуманності у відносинах, розвиваючого та виховуючого характеру, динамічності та активізації діяльності студентів, різноманітності шляхів організації індивідуально-творчої роботи. Студенти набувають знань про форми, методи індивідуальної роботи у процесі ознайомлення з передовим педагогічним досвідом учителів-новаторів під час педагогічної практики, що вимагає мобілізації психолого-педагогічних знань та створює сприятливі умови для подальшого розвитку, закріплення і вдосконалення педагогічних умінь, дає можливість перевірити ступінь своєї готовності для самостійної роботи у загальноосвітніх навчальних закладах, а також формує достатній рівень професійної рефлексії.

На індивідуально-творчому етапі достатньо ефективно використовуються розроблені В.Мідом і Д.Морейном „*групи явищ культури*” (culturecluster), які представляють собою об’єднання деяких близьких за тематикою „капсул культури” в серію презентацій, за якими слідує *драматизація*, де студенти повинні на практиці продемонструвати рівень засвоєння матеріалу.

Як правило, такі презентації використовуються під час проходження *педагогічної практики, стажування*, що формує у студентів почуття впевненості у своїх силах, здатність правильно оцінювати співвідношення своїх можливостей із труднощами здійснення професійної діяльності.

Проведення під час педагогічної практики *нестандартних* уроків сприяють соціокультурному вихованню як студентів, так і учнів у процесі реалізації різних, емоційно-яскравих, нетрадиційних методів і прийомів

навчання та виховання, які підвищують рівень професійної мотивації майбутніх учителів та сприяють розвитку здібностей та вмінь учнів: декламувати вірші, інсценувати літературні твори, співати іноземною мовою та широко знайомитися з традиціями, звичаями і культурною спадщиною англomовних країн. Крім цього, підготовка та проведення нестандартних уроків, окреслених однією сюжетною лінією, дозволяють максимально реалізувати практичну мету СКВ: розвинути загальнокультурний світогляд практикантів, поглибити та застосувати знання про культуру інших народів, сприяти розвитку якостей, необхідних для соціокультурного життя, таких, як толерантність до іншої культури, гордість за свою рідну країну.

„Методична майстерня” містить автентичний СК матеріал, який майбутній учитель може застосувати відповідно до цілей і задач даного уроку або позакласного заходу.

Сучасність вимагає від особистості вчителя бути мобільним, гнучким, енергійним у динамічному СК просторі з метою створення такої системи способів та прийомів діяльності, яка б відповідала новим освітнім тенденціям та інтересам вихованців.

У сучасних педагогічних дослідженнях А.К. Маркової, А.Б. Орлова, О.О. Миролюбова аргументована думка і про багатоаспектність *мотивації* в процесі СКВ, яка безпосередньо пов'язана з формуванням умінь та удосконаленням навичок СКВ майбутніх учителів [12, 13, с.11-15]. Під *мотивацією* вчені розуміють систему збуджуючих імпульсів, які спрямовують навчальну діяльність на більш глибоке оволодіння своєю майбутньою спеціальністю, її вдосконалення та намагання розвивати потреби її пізнання [10]. У контексті нашого дослідження важливим є „досвід емоційного ставлення до процесу оволодіння іншомовною культурою, культурою ІМ в житті суспільства – досвід, який звернений на систему особистісних цінностей” [15, с. 1–6].

Мотиваційними є чинники, які спонукають студентів до СКВ, сприяють осмисленню важливості отриманих СК знань. Вони пов'язані з потребою

підвищити рівень СК вихованості, вдосконалити свою професійну компетенцію в СКВ; виховати громадянську спрямованість, соціальну відповідальність, патріотичні й моральні почуття, працелюбність, що ґрунтуються на самореалізації, самоконтролі, саморегуляції; розвинути власні професійні здібності у міжкультурному вихованні, підвищити рівень знань про зміст та методи професійної діяльності тощо.

Учені єдині в думці, що вчитель повинен володіти певною базою знань, яка дозволяє йому успішно здійснювати свою професійно-педагогічну діяльність.

С.УГончаренко виділив принципи відбору знань: значення знань і дій для широкої сфери практики; відповідність знань і дій виховуючого навчання; універсальність значення навчального матеріалу для загальної освіти; необхідність знань для досягнення цілісності виділеного змісту згідно з метою навчання та ін. [2].

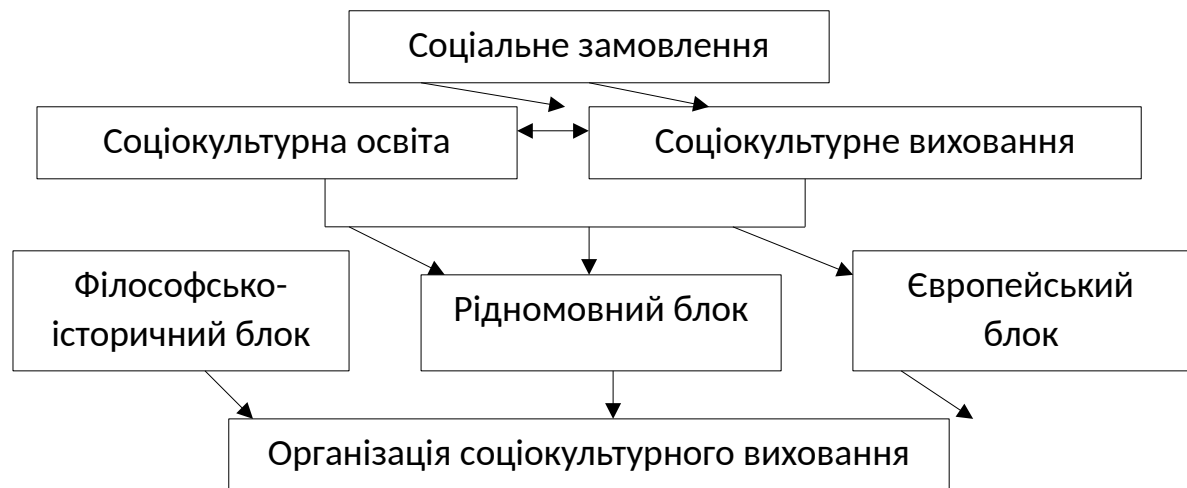
У цьому контексті основоположними є загальні та практичні знання з теорії та методики виховання, базові історичні та філософські знання, які складають основу виховання і без яких неможливе СКВ майбутніх учителів. Для майбутнього фахівця важливим є також методичний компонент змісту СКВ з огляду на те, що знання принципів відбору СК матеріалу, володіння ефективними формами і методами виховної діяльності забезпечують успішне СКВ. Ці знання складають групу професійно-методичних знань.

Окрім вищезазначених знань, до бази знань учителя вчені відносять технологічні знання: знання документів Ради Європи; Державного стандарту України з історії, філософії, соціології, культурології, іноземної мови; програми з гуманітарних дисциплін ВНЗ та інше.

У нашому дослідженні ми зосередимо увагу на оволодінні вчителем *організаторськими* (визначають подальшу професійну діяльність майбутнього вчителя у контексті його готовності до самостійного вибору життєвого плану), *комунікативними* (передбачають високий рівень комунікативної культури), *соціокультурними* (передбачають сприймання, розуміння та засвоєння студентами у процесі вивчення гуманітарних наук СК матеріалу, правил

вербальної і невербальної комунікативної поведінки), *професійно-педагогічними вміннями*, які істотно впливають на рівень СК вихованості майбутнього педагога.

Здійснений нами науковий аналіз головних підходів та структури СКВ майбутніх педагогів у процесі вивчення гуманітарних дисциплін дав можливість спроектувати **модель СКВ майбутніх учителів** (див. рис.1).

принципи	умови	етап и	форми та методи	знання	уміння
принципи об'єктивності, діалогу культур, поступовості, позитивної емоційної забарвленості, реалізації особистості у колективі, дидактичності	забезпечення інтегративної цінності процесу СКВ майбутніх учителів; спрямованість СКВ; актуалізація можливостей гуманітарних предметів для СКВ	но-творчий теоретико-ознайомлювальний; самостійно-	міні-лекція; драматизація; міні-драма; рольова гра; окрес-конференція; круглий стіл; дискусія; інтерв'ю; міні-дослідження; проектна робота; нестандартний	базові гуманітарні знання (філософія, культурологія, історія тощо); фонові знання про світ; базові історичні та філософські знання; знання з рідної мови; загальні та практичні знання з теорії та методики виховання; загальні та практичні педагогічні знання; загальні та практичні	я, і йні уміння організовувати соціокультурну взаємодію: ної

Рівні соціокультурної вихованості майбутніх учителів

Рис. 1. Модель соціокультурного виховання майбутніх учителів у процесі вивчення гуманітарних дисциплін

Крім основних етапів СКВ майбутніх учителів, ми виділили **рівні СК вихованості** майбутніх учителів-гуманітаріїв: *початковий рівень* (характеризується слабкою СК вихованістю, ситуативним пізнавальним інтересом до іншомовної культури, низьким рівнем володіння професійно значущими знаннями, невмінням використовувати їх у професійних педагогічних СК ситуаціях), *достатній рівень* (характеризується більш розвиненою СК вихованістю, мотивацією в оволодінні професією, зацікавленістю в змісті моделі СКВ та знанням їх на достатньо доброму рівні), *високий рівень* (характеризується яскравою СК вихованістю та використанням професійно значущих педагогічних знань, здатністю до СКВ).

Узагальнюючи основні ідеї щодо генези становлення та компоненти моделі СКВ майбутніх учителів, нами визначено основні етапи СКВ (теоретико-ознайомлюваний, самостійно-пошуковий, індивідуально-творчий), рівні СК вихованості майбутніх учителів (початковий, достатній та високий), а також знання, уміння, форми та методи – компоненти моделі.

Перспективним вважаємо дослідження пов'язане з побудовою моделі СКВ майбутніх учителів гуманітарних спеціальностей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Гальперин П.Я. Основные результаты исследований по проблеме формирования умственных действий / П.Я. Гальперин. – М., 1965. – 314 с.
2. Гончаренко С.У. Зміст загальної освіти і її гуманітаризація / С.У. Гончаренко // Неперервна професійна освіта. Проблеми, пошуки, перспективи. – К., 2000.

3. Гуревич П.Б. Теория и практика эксперимента в методике преподавания иностранного языка / П.Б. Гуревич. – Владимир : Изд-во Владимирского педагогического института, 1980. – 182 с.
4. Давыдов В.В. Научное обеспечение образования в свете нового педагогического мышления / В.В. Давыдов; под ред. А.В. Петровского. – М.: Педагогика, 1989.
5. Дмитриев Г.Д. Многокультурность как дидактический принцип / Г.Д. Дмитриев // Педагогика. – 2000. – № 10.
6. Калінін В.О. Language and Culture / В.О. Калінін. – Харків : Видав. гр. „Основа”, 2004. – 96 с.
7. Кларин М.В. Педагогическая технология в педагогическом процессе / М.В. Кларин. – М.: Знания, 1989. – 80 с.
8. Ковальова С.М. Формування загально-професійних умінь студентів у контексті неперервної освіти / С.М. Ковальова // Вісник ЖДУ імені Івана Франка. – 2005. – № 22.
9. Котнюк Л.Г. Культурологічний аналіз художніх текстів / Л.Г. Котнюк // Teach and Learn: збірник науково-методичних матеріалів. – Вип. 1. / Відп. ред. І.В. Самойлюкевич. – Житомир : Волинь, 1998. – С. 82.
10. Леонтьев А.А. Психология общения / А.А. Леонтьев. – Тарту, 1974. – 219 с.
11. Леонтьев А.Н. Деятельность, сознание, личность / А.Н. Леонтьев. – М.: Политиздат, 1975. – 305 с.
12. Маркова А.К. Формирование мотивации учения: Книга для учителя / А.К. Маркова, Т.А. Матис, А.Б. Орлов. – М.: Просвещение, 1990. – 192 с.
13. Миролубов А.А. Культуроведческая направленность в обучении иностранным языкам / А.А. Миролубов // Иностранные языки в школе – 2001. – № 5.
14. Пассов Е.И. Диалог культур: Социальный образовательный аспект (статья вторая) / Е.И. Пассов // Мир Русского слова. – 2001. – № 2.

Mykhailova O. Genesis of the formation and components of the model of sociocultural upbringing of prospective teachers

The article deals with the genesis of the formation and the main components of the model of sociocultural upbringing of the prospective teachers in the process of learning the Humanities, and the legality of their isolation is proved. The model of sociocultural upbringing of the prospective teachers is proved. Conditions and factors of its realization are described. The state of sociocultural breeding is defined. The levels and characteristic features of sociocultural breeding of the prospective teachers are singled out.

Key words: *sociocultural upbringing, the prospective teachers, the Humanities, sociocultural breeding.*

Михайлова О. Генезис становления и компоненты модели социокультурного воспитания будущих учителей

В статье представлены основные компоненты модели социокультурного воспитания будущих учителей в процессе изучения гуманитарных дисциплин, доказана правомерность их выделение. Доказана модель социокультурного воспитания будущих учителей. Описаны условия и факторы ее реализации. Выделены уровни и особенности социокультурной воспитанности будущих учителей.

Ключевые слова: *социокультурное воспитание, социокультурная воспитанность, гуманитарные дисциплины, будущие учителя.*